

POSTANOWIENIE

Dnia 3 lipca 2018 roku

Sąd Rejonowy dla Łodzi – Widzewa w Łodzi II Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący: Sędzia SR A. S.

Protokolant: st. sekr. sąd. M. U.

po rozpoznaniu w dniu 19 czerwca 2018 roku

na rozprawie

sprawy z wniosku G. J. (1)

z udziałem A. J., (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w Ł. i Powiatowego Urzędu Prawy w Ł.

o podział majątku wspólnego

postanawia:

1. ustalić, że w skład majątku wspólnego A. J. oraz G. J. (2) z domu K., którego wspólność ustała wskutek wyroku Sądu Okręgowego w Łodzi z dnia 10 czerwca 2015 roku wydanego w sprawie o sygn. akt (...)o rozwiązaniu przez rozwód związku małżeńskiego, wchodzi spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu mieszkalnego numer (...) położonego w Ł. przy ulicy (...), dla którego w Sądzie Rejonowym dla Łodzi – Śródmieścia w Łodzi prowadzona jest księga wieczysta o numerze (...) o wartości 124.800 zł (sto dwadzieścia cztery tysiące osiemset złotych);
2. oddalić wniosek o ustalenie, że G. J. (1) dokonała nakładów i wydatków z majątku osobistego na majątek wspólny;
3. oddalić wniosek o ustalenie, że A. J. dokonał nakładu z majątku odrębnego na majątek wspólny;
4. dokonać podziału majątku wspólnego A. J. oraz G. J. (1) ten sposób, że składnik opisany w punkcie 1 (pierwszym) postanowienia przyznać na wyłączną własność G. J. (1);
5. zasądzić od G. J. (1) na rzecz A. J. kwotę 62.400 zł (sześćdziesiąt dwa tysiące czterysta złotych) tytułem spłaty, płatną w terminie 6 (sześciu) miesięcy od dnia uprawomocnienia się niniejszego postanowienia wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie w razie uchybienia płatności;
6. nakazać A. J. wydanie na rzecz G. J. (1) przedmiotu opisanego w punkcie 1 (pierwszym) postanowienia w terminie 1 (jednego) miesiąca od uprawomocnienia się postanowienia;
7. przyznać adwokatowi M. M. tytułem kosztów pomocy prawnej udzielonej z urzędu wnioskodawczyni G. J. (1) kwotę 4428 zł (cztery tysiące czterysta dwadzieścia osiem złotych), którą nakazuje wypłacić z środków Skarbu Państwa- Sądowi Rejonowego dla Łodzi – Widzewa w Łodzi;
8. oddalić wniosek G. J. (1) o zasądzenie kosztów postępowania;
9. nie obciążać wnioskodawczyni i uczestników postępowania tymczasowo wyłożonymi przez Skarb Państwa kosztami;
10. ustalić, że wnioskodawczyni i uczestnicy postępowania ponoszą w pozostałym zakresie koszty postępowania związane ze swoim udziałem w sprawie.

UZASADNIENIE

We wniosku z dnia 21 września 2009 roku wnioskodawczyni G. J. (1) wniosła o ustalenie, że w skład majątku wspólnego jej i A. J. wchodzi spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu położonego w Ł. przy ul. (...), dla którego Sąd Rejonowy dla Łodzi – Śródmieście w Łodzi prowadzi księgę wieczystą o numerze (...) oraz wymienione we wniosku ruchomości w postaci mebli, sprzętu RTV, AGD i dywanów. Wniosła o dokonanie podziału majątku poprzez przyznanie na jej własność objętego wnioskiem lokalu oraz wskazanych niektórych ruchomości. Nadto wniosła o ustalenie, że dokonała nakładów z majątku osobistego na objęty wnioskiem lokal poprzez wykonanie remontu o wartości 23.500zł oraz wydatku z majątku osobistego w postaci 11.000 zł na wykup mieszkania. Wniosła o zasądzenie spłaty na rzecz uczestnika w kwocie 11.875zł tytułem wyrównania wartości, w miesięcznych ratach po 59,38zł. Wniosła także o zasądzenie od uczestnika na jej rzecz kosztów postępowania według norm przepisanych.

W uzasadnieniu wyjaśniła, że małżeństwo jej i uczestnika zostało rozwiązane przez rozwód wyrokiem Sądu Okręgowego w Łodzi. Strony nie zawierały umów małżeńskich majątkowych. Uczestnik przebywa na stałe w Ł. przy ul. (...) od stycznia 2011 roku. Wnioskodawczyni ponosi koszt utrzymania wspólnego mieszkania.

(wniosek k. 2-3v, pismo k. 14-15v)

Postanowieniem z dnia 7 października 2015 roku Sąd zwolnił G. J. (1) od kosztu opłaty od wniosku w całości.

(postanowienie k. 13)

W odpowiedzi na wniosek z dnia 13 czerwca 2016 roku A. J. oświadczył, że zgadza się z zaproponowanym przez wnioskodawczynię sposobem podziału majątku.

(odpowiedź na wniosek k. 36)

Na rozprawie w dniu 1 grudnia 2016 roku G. J. (1) i A. J. zgodnie oświadczyli, że zgłoszonymi do podziału ruchomościami podzielili się poza Sądem i do podziału pozostaje jedynie spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu.

(protokół rozprawy k. 44)

Postanowieniem z dnia 1 grudnia 2016 roku Sąd wezwał do udziału w sprawie w charakterze uczestników postępowania (...) sp. z o.o. w Ł. i Powiatowy Urząd Pracy w Ł..

(postanowienie k. 46)

W odpowiedzi na wniosek z dnia 13 stycznia 2017 roku uczestnik Miasto Ł. – Powiatowy Urząd Pracy w Ł., reprezentowany przez pełnomocnika w osobie radcy prawnego oświadczył, że nie zgłasza zastrzeżeń co do propozycji podziału majątku wspólnego zgłoszonego we wniosku.

(odpowiedź na wniosek k. 49, pełnomocnictwa k. 50, k. 51)

Na rozprawie w dniu 27 kwietnia 2017 roku uczestnik (...) sp. z o.o. w Ł. wnosił o dokonanie podziału majątku byłych małżonków w ten sposób, aby prawo do lokalu przyznać A. J. bez spłat na rzecz G. J. (1).

(protokół rozprawy k. 57)

W piśmie z dnia 8 maja 2017 roku uczestnik (...) sp. z o.o. w Ł. kwestionował wartość wskazanych przez wnioskodawczynię nakładów oraz sam fakt ich dokonania.

(pismo k. 61-62)

Na rozprawie w dniu 19 grudnia 2017 roku wnioskodawczyni cofnęła wniosek w zakresie zgłoszonych do podziału ruchomości. Uczestnik A. J. nie sprzeciwił się cofnięciu wniosku w tej części.

(protokół rozprawy k. 129)

Postanowieniem z dnia 19 grudnia 2017 roku Sąd ustanowił dla wnioskodawczyni pełnomocnika z urzędu w osobie adwokata.

(postanowienie k. 131)

W piśmie z dnia 3 stycznia 2018 roku uczestnik (...) sp. z o.o. w Ł. sprzeciwił się częściowemu cofnięciu wniosku.

(pismo k. 143)

W piśmie z dnia 15 marca 2018 roku wnioskodawczyni, reprezentowana przez pełnomocnika w osobie adwokata wniosła o ustalenie, że w skład majątku wspólnego byłych małżonków wchodzi spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu nr (...) przy ul. (...) w Ł. o wartości 124.000zł.

Wniosła o przyznanie tego prawa na rzecz wnioskodawczyni bez wzajemnych spłat i dopłat.

Wyjaśniła, że mieszkanie zostało wykupione ze środków pochodzących od jej ojca E. K. (1), a wszelkie nakłady dokonywane były ze środków pochodzących od jej rodziny.

Pełnomocnik wnosił o zasądzenie kosztów pomocy prawnej udzielonej wnioskodawczyni z urzędu i oświadczył, że nie zostały one pokryte w całości ani w części.

(pismo k. 151-152)

W piśmie z dnia 6 kwietnia 2018 roku uczestnik Miasto Ł. – Powiatowy Urząd Pracy w Ł. nie wyraził zgody na dokonanie podziału majątku w sposób wnioskowany przez G. J. (1) w piśmie z dnia 15 marca 2018 roku, gdyż w jego ocenie taki podział odbyłby się z pokrzywdzeniem wierzyciela. Wniósł o dokonanie podziału ze spłatą po odliczeniu nakładów wnioskodawczyni.

(pismo k. 154-155)

W piśmie z dnia 12 kwietnia 2018 roku uczestnik (...) sp. z o.o. w Ł. wniósł o przyznanie prawa do lokalu A. J. bez spłat na rzecz G. J. (1). W ocenie uczestnika sposób podziału proponowany przez wnioskodawczynię ma uniemożliwić zaspokojenie wierzyciela z majątku A. J.. Nadto wyjaśnił, że przedmiotowe prawo spółdzielcze jako lokatorskie uzyskał wyłącznie A. J. jako członek spółdzielni na podstawie umowy z dnia 30 stycznia 2006 roku. Sam wkład musiał wnieść A. J..

(pismo k. 159-162)

Na rozprawie w dniu 12 kwietnia 2018 roku uczestnik A. J. przyłączył się do stanowiska wnioskodawczyni. G. J. (1) wносиła o nieobciążanie jej kosztami postępowania. (...) sp. z o.o. w Ł. wskazał, że na wypadek nie przyznania A. J. lokalu, wnosi o jego sprzedaż w drodze licytacji i podział środków. Wnioskodawczyni popierała wniosek o przyznanie lokalu na jej rzecz; wyjaśniła, że nawet, gdy nie będzie jej stać na spłatę sprzeda lokal, zaś sprzedaż licytacyjna spowoduje pokrzywdzenie uczestników.

(protokół rozprawy k. 168, k. 170)

W piśmie z dnia 18 maja 2018 roku uczestnik (...) sp. z o.o. w Ł. podniósł, że objęte wnioskiem prawo do lokalu stanowi majątek osobisty A. J., ewentualnie A. J. dokonał nakładu z majątku osobistego na przedmiotowe prawo w postaci wkładu mieszkaniowego. Wyjaśnił, że przyczyną ustanowienia prawa do lokalu była ugoda sądowa z dnia 8 listopada

2005 roku w sprawie I C 377/03, gdzie Spółdzielnia Mieszkaniowa (...) w Ł. zobowiązała się wyłącznie wobec A. J. do ustanowienia na jego rzecz spółdzielczego lokatorskiego prawa do lokalu. Sprawa została wszczęta w 2003 roku, zatem roszczenia A. J. wobec spółdzielni powstały przed zawarciem związku małżeńskiego z wnioskodawczynią.

(pismo k. 180-183)

Do zamknięcia rozprawy stanowiska wnioskodawczynie i uczestników pozostały niezmienione.

Sąd Rejonowy ustalił następujący stan faktyczny:

G. J. (2) z domu K. i A. J. zawarli związek małżeński w dniu 20 sierpnia 2005 roku w Ł..

Wyrokiem z dnia 10 czerwca 2015 roku, prawomocnym od dnia 2 lipca 2015 roku Sąd Okręgowy w Łodzi w sprawie o sygnaturze akt (...)rozwiązał przez rozwód związek małżeński G. J. (2) z domu K. i A. J..

(kserokopia odpisu wyroku k. 5)

W ugodzie sądowej zawartej w dniu 8 listopada 2005 roku w sprawie o sygn. akt (...)przed Sądem Okręgowym w Łodzi Spółdzielnia Mieszkaniowa (...) w Ł. zobowiązała się do przydzielenia A. J. dwupokojowego lokalu mieszkalnego typu (...) znajdującego się w jej zasobach o powierzchni nie mniejszej niż lokal poprzednio zajmowany nr (...) w Ł. przy ul. (...) z wyłączeniem ostatniego piętra w budynku czteropiętrowym (36,74 m⁽²⁾), a maksymalnie do 38 m⁽²⁾ na warunkach spółdzielczego lokatorskiego prawa do lokalu mieszkalnego.

(ugoda sądowa k. 175-176 załączonych akt I C 377/03)

Umową z dnia 30 stycznia 2006 roku zawartą między Spółdzielnią Mieszkaniową (...) w Ł. i A. J. ustanowione zostało spółdzielcze lokatorskie prawo do lokalu mieszkalnego nr (...) przy ul. (...) w Ł.. Strony umowy postanowiły, że prawo to przysługuje członkowi spółdzielni (A. J.) oraz jego małżonce G. J. (1). Członek spółdzielni zgromadził wymagany wkład mieszkaniowy.

(kserokopia umowy k. 20-21)

Umową z dnia 21 kwietnia 2006 roku zawartą między Spółdzielnią Mieszkaniową (...) w Ł. i A. J. spółdzielcze lokatorskie prawo do lokalu mieszkalnego nr (...) przy ul. (...) w Ł. zostało przekształcone na spółdzielcze własnościowe prawo do tego lokalu. Strony umowy postanowiły, że prawo to przysługuje członkowi spółdzielni (A. J.) oraz jego małżonce G. J. (1). Członek spółdzielni dokonał jednorazowej wpłaty w wysokości 7380zł.

(umowa w załączonych aktach spółdzielni)

Ś. na przekształcenie lokatorskiego prawa do lokalu na własnościowe pochodziły z pożyczki od ojca wnioskodawczynie. Pożyczka została spłacona.

(zeznania wnioskodawczynie k. 45, k., zeznania uczestnika A. J. k. 45, k.)

Dla spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu mieszkalnego numer (...) położonego w Ł. przy ulicy (...) w Sądzie Rejonowym dla Łodzi – Śródmieścia w Łodzi prowadzona jest księga wieczysta o numerze (...). W dziale II wpisani są jako uprawnieni G. J. (1) i A. J. we wspólności ustawowej majątkowej małżeńskiej.

W dziale III księgi wieczystej nr (...) wpisano ostrzeżenie o wszczęciu egzekucji z ograniczonego prawa rzeczowego w sprawie (...)z wniosku wierzyciela (...) sp. z o.o. w Ł., oraz, że do egzekucji z nieruchomości w sprawie (...)przyłączył się kolejny wierzyciel – Powiatowy Urząd Pracy w Ł. w sprawie (...)

(odpis księgi wieczystej k. 4-4v, elektroniczny odpis księgi wieczystej na stronie: (...))

Postępowania egzekucyjne, których dotyczą wpisy w dziale III księgi wieczystej nr (...) toczą się wyłącznie przeciwko A. J..

(bezsporne)

Spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu mieszkalnego numer (...) położonego w Ł. przy ulicy (...), dla którego w Sądzie Rejonowym dla Łodzi – Śródmieścia w Łodzi prowadzona jest księga wieczysta o numerze (...), posiada wartość - według stanu na dzień 2 lipca 2015 roku i cen aktualnych - 124.800zł.

(opinia pisemna biegłego z zał. k. 95-120)

Po zawarciu umowy z dnia 30 stycznia 2006 roku w lokalu nr (...) przy ul. (...) w Ł. przeprowadzony został remont, w tym wymieniono okna i drzwi. Remont ten finansowała córka wnioskodawczyni, która kilka lat zamieszkiwała w lokalu. Obecnie w lokalu zamieszkuje A. J..

(zeznania wnioskodawczyni k. 45, k.57, k. 169, zeznania uczestnika A. J. k. 45, k. 58, k. 169)

G. J. (1) i A. J. w czasie trwania wspólności ustawowej nabyli ruchomości w postaci mebli, sprzętu RTV, AGD i dywanów. Przedmiotami tymi podzielili się zgodnie.

(zeznania wnioskodawczyni k. 169, zeznania uczestnika A. J. k. 169)

G. J. (1) zamieszkuje obecnie wraz ze swoim ojcem, nad którym sprawuje opiekę, w jego mieszkaniu. Poza zgłoszonym do podziału prawem do lokalu nie posiada wartościowych składników majątku ani oszczędności. Utrzymuje się z emerytury w kwocie 1000zł.

(kserokopia zaświadczenia k. 92, zeznania wnioskodawczyni k. 128, k. 169)

A. J. poza prawem zgłoszonym do podziału w niniejszej sprawie posiada nieruchomości przy ul. (...) w Ł., gdzie może zamieszkać.

(zeznania uczestnika A. J. k. 169)

Stan faktyczny w niniejszej sprawie został ustalony na podstawie powołanych wyżej dowodów, wśród nich opinii biegłego, dokumentów, których ważność nie była kwestionowana przez strony w toku postępowania, a w części także na podstawie zeznań wnioskodawczyni i uczestnika A. J.. Sąd nie dał wiary zeznaniom uczestników w zakresie, w jakim odnosiły się do spłaty pożyczki od ojca wnioskodawczyni, o czym w dalszej części uzasadnienia. Ustaleń stanu faktycznego w oparciu o kserokopie dokumentów dokonano na podstawie przepisu art. 308 k.p.c.

Sąd Rejonowy zważył co następuje:

Jako, iż ustawowa wspólność majątkowa pomiędzy G. J. (1) i A. J. trwała od dnia 20 sierpnia 2005 roku do 2 lipca 2015 roku., w niniejszej sprawie znajdują zastosowanie przepisy ustawy Kodeks rodzinny i opiekuńczy w brzmieniu obowiązującym po nowelizacji dokonanej ustawą z dnia 17 czerwca 2004 roku o zmianie ustawy Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2004r, Nr 162, poz. 1691), która weszła w życie z dniem 20 stycznia 2005 r. (art. 5 ust. 1 przywołanej ustawy).

Stosownie do art. 31 § 1 k.r.o., z chwilą zawarcia małżeństwa powstaje między małżonkami z mocy ustawy wspólność majątkowa (wspólność ustawowa) obejmująca przedmioty majątkowe nabyte w czasie jej trwania przez oboje małżonków lub przez jednego z nich (majątek wspólny). Przedmioty majątkowe nieobjęte wspólnością ustawową należą natomiast do majątku osobistego każdego z małżonków, przy czym ustawodawca w treści art. 33 pkt 1-10 k.r.o. wskazał enumeratywnie jakie składniki majątkowe należą do majątków osobistych każdego z małżonków.

Rozwiązanie małżeństwa przez rozwód skutkuje ustaniem wspólności majątkowej (arg. ex art. 31 § 1 zd. 1 k.r.o. w zw. z art. 56 § 1 k.r.o.). Zgodnie z art. 684 k.p.c. w zw. z art. 567 § 3 k.p.c. w zw. z art. 46 k.r.o., skład i wartość majątku ulegającego podziałowi między byłych małżonków ustala sąd. Przyjmuje się powszechnie, że stan majątku ustala się według daty ustania wspólności, natomiast jego wartość według cen z chwili dokonania podziału, czyli zamknięcia rozprawy (tak: uchwała SN z 27 września 1974 r. III CZP 58/74; postanowienie SN z 11 marca 2010 r. IV CSK 429/09, T. Demendecki Komentarz do art. 684 k.p.c. w: A. Jakubecki (red) Komentarz aktualizowany do Kodeksu postępowania cywilnego LEX 2014). Co do zasady przedmiotem postępowania o podział jest majątek, który był objęty wspólnością majątkową i istniał w dacie jej ustania. Ruchomości i nieruchomości wchodzące w skład majątku w tej dacie muszą jednak istnieć w dacie dokonywania podziału, bowiem decydujące znaczenie dla rozstrzygnięcia mają okoliczności istniejące w dacie zamknięcia rozprawy (art. 316 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.).

Z okoliczności faktycznych niniejszej sprawy wynika, że przez cały czas trwania małżeństwa G. J. (1) i A. J. jego ustrojem majątkowym była wspólność ustawowa. Fundamentalną zasadą tego ustroju majątkowego jest zatem objęcie wspólnością wszystkich przedmiotów majątkowych nabywanych przez jednego lub oboje małżonków w czasie trwania tego ustroju. Wyczerpujący katalog przedmiotów, które należą do majątku osobistego każdego z małżonków, a zatem nie są objęte wspólnością, zawiera art. 33 k.r.o. Wśród nich wskazać należy m.in. przedmioty majątkowe nabyte przed powstaniem wspólności ustawowej, przedmioty majątkowe nabyte przez dziedziczenie, zapis lub darowiznę, chyba że spadkodawca lub darczyńca inaczej postanowił oraz przedmioty majątkowe nabyte w zamian za składniki majątku osobistego, chyba że przepis szczególny stanowi inaczej.

Stan majątku wspólnego uczestników dla potrzeb wzajemnych rozliczeń między nimi ustala się zatem według stanu rzeczy istniejącego w chwili ustania wspólności majątkowej – w przedmiotowej sprawie – w dniu 2 lipca 2015 roku.

Do podziału ostatecznie zgłoszono spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu położonego w Ł. przy ul. (...), dla którego Sąd Rejonowy dla Łodzi – Śródmieście w Łodzi prowadzi księgę wieczystą o numerze (...) oraz wymienione we wniosku ruchomości w postaci mebli, sprzętu RTV, AGD i dywanów.

Cofnięcie wniosku w zakresie zgłoszonych do podziału ruchomości nie było skuteczne, gdyż sprzeciwił się temu uczestnik (...) sp. z o.o. w Ł..

Ustalono jednak, że na dzień zamknięcia rozprawy nie istniały ruchomości stanowiące majątek wspólny, ponieważ byli małżonkowie podzielili je między sobą zgodnie. Dlatego składniki te nie mogły podlegać podziałowi. (...) sp. z o.o. w Ł. nie udowodnił, aby istniały takie składniki majątku wspólnego.

Wartość prawa do lokalu wobec braku wypracowania przez zainteresowanych wspólnego stanowiska, została ustalona przez w oparciu o opinię biegłego, która nie była kwestionowana przez uczestników, a sama opinia jest jasna, sporządzona rzetelnie i nie budzi wątpliwości Sądu.

Sąd nie podzielił twierdzenia uczestnika (...) sp. z o.o. w Ł., że prawo do lokalu stanowi majątek osobisty A. J.. Jak ustalono A. J. miał roszczenie względem spółdzielni o ustanowienie dla niego spółdzielczego lokatorskiego prawa do lokalu. Roszczenie to niewątpliwie powstało przed zawarciem związku małżeńskiego z wnioskodawczynią.

Spółdzielcze lokatorskie prawo do lokalu mieszkalnego powstaje, zgodnie z art. 9 ust. 4 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 roku o spółdzielniach mieszkaniowych (t.j. Dz. U z 2018 r. poz. 845) w chwili zawarcia pisemnej umowy między członkiem a spółdzielnią.

Odnośnie przynależności do majątku wspólnego albo majątków odrębnych małżonków spółdzielczego lokatorskiego prawa do lokalu, zastosowanie znajdują przepisy ogóle zawarte w Kodeksie rodzinnym i opiekuńczym.

Istota surogacji przewidzianej w art. 33 pkt 3 kro polega na zaliczeniu do majątku osobistego przedmiotów majątkowych nabytych w czasie trwania wspólności przez każdego z małżonków w zamian za przedmioty stanowiące jego majątek osobisty.

W wyniku realizacji zawartej ze spółdzielnią umowy A. J. uzyskał spółdzielcze lokatorskie prawo do przedmiotowego lokalu.

Należy zaznaczyć, że spółdzielnia mieszkaniowa nie jest władna dokonywać podziału spółdzielczego prawa do lokalu pomiędzy byłych małżonków i nie służy jej uprawnienie do pozbawiania prawa do lokalu jednego małżonka z korzyścią dla drugiego. Może to nastąpić albo w drodze umowy między małżonkami, albo na drodze sądowej, a podejmowanie w tym zakresie jakichś czynności przez spółdzielnię jest nieważne.

Sąd w niniejszej sprawie podziela stanowisko, że dopuszczalne są przesunięcia prawa lokatorskiego (jego ekspektawy) między majątkiem wspólnym małżonków i ich majątkami odrębnymi. Takie przesunięcia nie są sprzeczne z niezbywalnością prawa lokatorskiego (art. 9 ust. 3 u.s.m.), ponieważ jego podmiotami po dokonaniu przesunięcia majątkowego pozostają nadal małżonkowie pierwotnie współuprawnieni (przeniesienie prawa z majątku wspólnego do majątków odrębnych) lub małżonek pierwotnie wyłącznie uprawniony i drugi małżonek (przesunięcie prawa z majątku odrębnego do majątku wspólnego). Dopuszczalne jest też włączenie prawa lokatorskiego do majątku wspólnego, gdy takie prawo przysługuje małżonkom na zasadzie wspólności ułamkowej jako składnik ich majątków odrębnych /tak m.in. E. K. w artykule opubl. R. (...)/.

W umowie zawartej ze spółdzielnią z dnia 30 stycznia 2006 roku A. J. takowego przesunięcia dokonał. Według § 3 ust. 2 umowy jej strony postanowiły, że prawo przysługuje członkowi spółdzielni oraz jego małżonce G. J. (1). W konsekwencji spółdzielcze własnościowe prawo do tego lokalu także stanowi majątek wspólny, co potwierdza wpis w księdze wieczystej.

Wobec powyższych ustaleń Sąd orzekł jak w punkcie 1 sentencji postanowienia.

Zgodnie z art. 930 k.p.c. rozporządzenie nieruchomością po jej zajęciu pozostaje bez wpływu na bieg postępowania egzekucyjnego. Jednakże przepis ten nie ma zastosowania do nieruchomości, której jednym ze współwłaścicieli był dłużnik, a która orzeczeniem sądu znoszącym współwłasność przyznana została na wyłączną własność współwłaścicielowi nie będącemu dłużnikiem (tak np. wyrok SN z dnia 01 grudnia 1977 r. wydany w sprawie o sygnaturze akt I CR 409/77, OSNC 1979/1-2/6, Lex nr 2274), chociażby orzeczenie sądowe wydane zostało w uwzględnieniu zgodnego wniosku uczestników postępowania po zajęciu tej nieruchomości.

Przepis art. 930 § 1 k.p.c. ma na uwadze wyłącznie zmiany w stanie prawnym nieruchomości (przeniesienie własności, obciążenie) spowodowane przez właściciela (współwłaściciela) będącego dłużnikiem egzekwowanym w drodze dokonanych przez niego czynności prawnych.

Ma on zapobiegać negatywnym skutkom czynności podejmowanych przez dłużników ze szkodą dla wierzycieli. Gdy zmiana w stanie prawnym nieruchomości następuje w drodze orzeczenia sądowego znoszącego współwłasność nieruchomości, nie można mówić o rozporządzeniu nieruchomością przez dłużnika będącego współwłaścicielem, nawet wówczas, gdy wyrazi on zgodę na przyznanie całej nieruchomości drugiemu współwłaścicielowi lub gdy sam postawi taki wniosek, a także gdy współwłaściciele, działając w porozumieniu, złożą wspólny i zgodny wniosek co do sposobu zniesienia współwłasności, jak i co do określenia wartości nieruchomości oraz wartości nakładów poczynionych przez każdego z nich na nieruchomości. W każdym takim wypadku zmiana w stanie prawnym nieruchomości następuje z mocy orzeczenia sądowego, a nie z mocy oświadczenia woli złożonego przez współwłaściciela będącego dłużnikiem. Nie jest to zatem rozporządzenie nieruchomością przez dłużnika (por. Uchwała Sądu Najwyższego z dnia 19 grudnia 1980 r. wydana w sprawie o sygnaturze akt III CZP 65/80 OSNC 1981/6/100 Lex nr 2593).

Ustanie wspólności majątkowej dłużnika i jego małżonka na skutek orzeczenia sądu oraz podział majątku, który był objęty tą wspólnością, dokonany orzeczeniem sądu nie powinien wyłączać możliwości zaspokojenia się wierzyciela z przedmiotu, który gdyby nie te zdarzenia, mógł służyć jego zaspokojeniu.

W ocenie Sądu w niniejszej sprawie należało uwzględnić powyższe przy podziale majątku, gdyż na dzień zamknięcia rozprawy ograniczone prawo rzeczowe było zajęte w postępowaniu egzekucyjnym.

W tym miejscu należy zaznaczyć, że biorący w postępowaniu udział wierzyciele nie dokonali zajęcia prawa do podziału majątku wspólnego. Ich zainteresowanie w postępowaniu wynikało wyłącznie z faktu bycia wierzycielem A. J.. Sąd w postępowaniu o podział majątku wspólnego, mając na względzie interes wierzycieli, zważyć powinien czy uwzględnienie wniosków byłych małżonków nie zmierza do wyzbycia się majątku przez małżonka będącego dłużnikiem (por. uzasadnienie uchwały Sądu Najwyższego z dnia 12 kwietnia 1995 roku, w sprawie III CZP 34/05, opubl. Legalis).

Zgodnie z art. 912 § 1 kpc jeżeli zajęte zostało prawo, z mocy którego dłużnik może żądać działu majątku, zajęcie obejmuje wszystko to, co dłużnikowi z działu przypadnie. Gdy dłużnik otrzyma z działu nieruchomości lub ułamkową jej część, sąd przeprowadzwszy dział zawiadomi o zajęciu sąd właściwy do prowadzenia księgi wieczystej w celu ujawnienia zajęcia przez wpis w księdze wieczystej lub złożenie zawiadomienia do zbioru dokumentów. Jeżeli wierzyciel w ciągu miesiąca po ukończeniu działu nie zażądał przeprowadzenia egzekucji z mienia przypadłego dłużnikowi, przedmioty majątkowe, z których egzekucji nie żądał, będą wolne od zajęcia.

W odniesieniu do tego rodzaju praw zajęcie obejmuje wszystko to, co dłużnikowi z tego działu przypadnie, a skutkuje tym, że dłużnik nie może rozporządzać swoim prawem. Tym samym, należy przyjąć, że z chwilą zajęcia wierzyciel nabywa uprawnienie do żądania podziału majątku na takich zasadach, jakie przysługiwały dłużnikowi (art. 887 w zw. z art. 902 kpc).

Stosownie do treści art. 567 § 1 k.p.c., w postępowaniu o podział majątku wspólnego po ustaniu wspólności majątkowej między małżonkami, sąd rozstrzyga także o żądaniu ustalenia nierównych udziałów małżonków w majątku wspólnym oraz o tym, jakie wydatki, nakłady i inne świadczenia z majątku wspólnego na rzecz majątku odrębnego lub odwrotnie podlegają zwrotowi. Zgodnie z art. 45 § 1 k.r.o., każdy z małżonków powinien zwrócić wydatki i nakłady poczynione z majątku wspólnego na jego majątek osobisty, z wyjątkiem wydatków i nakładów koniecznych na przedmioty majątkowe przynoszące dochód. Może żądać zwrotu wydatków i nakładów, które poczynił ze swojego majątku osobistego na majątek wspólny. Nie można żądać zwrotu wydatków i nakładów zużytych w celu zaspokojenia potrzeb rodziny, chyba że zwiększyły wartość majątku w chwili ustania wspólności. Zwrotu dokonuje się przy podziale majątku wspólnego, jednakże sąd może nakazać wcześniejszy zwrot, jeżeli wymaga tego dobro rodziny (art. 45 § 2 k.r.o.).

W doktrynie i orzecznictwie panuje zgodność, iż rozliczenie nakładów z majątku odrębnego na majątek wspólny, jak również nakładów z majątku wspólnego na majątki odrębne następuje jedynie na wniosek uczestników postępowania. Natomiast ciężar udowodnienia wysokości nakładu dokonanego przez jednego z małżonków z jego majątku odrębnego na majątek wspólny, zgłoszonego do rozliczenia w postępowaniu o podział majątku wspólnego, zgodnie z ogólną regułą wyrażoną w art. 6 k.c., spoczywa na tym z uczestników, który się na tę okoliczność powołuje i z której wywodzi skutki prawne (tak m.in. Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 16 października 1997 roku, II CKN 395/97, niepubl.).

Strona żądająca rozliczenia nakładów i wydatków powinna udowodnić to żądanie co do zasady i wysokości. Bierność strony w tym zakresie nie zobowiązuje Sądu – poza wyjątkowymi przypadkami – do prowadzenia dowodu z urzędu. Jak wskazuje się w judykaturze Sądu Najwyższego nie jest rzeczą sądu zarządzenie dochodzeń w celu uzupełnienia lub wyjaśnienia twierdzeń stron i wykrycia środków dowodowych pozwalających na ich udowodnienie ani też sąd nie jest zobowiązany do przeprowadzenia z urzędu dowodów zmierzających do wyjaśnienia okoliczności istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17.12.1996 w sprawie sygn. akt: I CKU 45/96, OSNC 1997 r., Nr 6-7, poz. 76). Jeśli zatem strona nie przedstawia dowodów, to uznać należy, że dany fakt nie został wykazany (udowodniony).

Zgłaszane przez wnioskodawczynię (reprezentowaną przez zawodowego pełnomocnika) dowody nie doprowadziły do ustalenia, że dokonała ona nakładów i wydatków na lokal objęty wnioskiem wyłącznie z majątku osobistego. Niezależnie od tego wnioskodawczyni nie wykazała wartości ewentualnych nakładów. Wnioskodawczyni nie złożyła

jakichkolwiek dowodów na okoliczność rodzaju i wysokości nakładów (faktury, rachunki). Niezależnie od tego nie wносиła o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego na okoliczność wartości ewentualnych nakładów. Kwoty o których twierdziła wnioskodawczyni, że zostały przeznaczone na remont, oraz wskazane w ewentualnie istniejących dokumentach w postaci faktur, rachunków nie odpowiadają wartości ewentualnego nakładu na przedmiot objęty podziałem. Właściwym środkiem dowodowym dla dokonania takich ustaleń (w jaki sposób nakłady miały wpływ na wartość nieruchomości) byłby dowód z opinii biegłego z zakresu szacunku nieruchomości, ale takiego wniosku wnioskodawczyni nie zgłosiła. Tym samym także uczestnik nie wykazał zasadności swojego żądania w zakresie rozliczenia nakładów. Poza tym jak ustalono remont finansowała córka wnioskodawczyni, która zamierzała w lokalu zamieszkać. Wykonując remont miała wiedzę do kogo należy lokal. Co więcej nie czyniła z uczestnikami żadnych ustaleń w przedmiocie nakładów przed ich podjęciem. Nawet gdyby później stwierdziła, że „zostawia to dla mamy” (jak zeznał uczestnik –k.45) to nie można z takiej dyspozycji wywodzić o pochodzeniu środków na remont z majątku osobistego wnioskodawczyni. Brak dowodu na jakiegokolwiek ustalenia w zakresie kosztu remontu z A. J., w szczególności nie ustalono aby miał on być zobowiązany do zwrotu (i ewentualnie w jakiej kwocie) tych kosztów, a więc czy córka wnioskodawczyni posiadała wobec niego jakąkolwiek wierzycelność, którą mogłaby przenieść na wnioskodawczynię.

Odnosnie kwoty pochodzącej z pożyczki od ojca wnioskodawczyni, to G. J. (1) także co do niej nie wykazała, aby pochodziła z jej majątku osobistego. Niesporne jest, że pożyczka została zaciągnięta w czasie małżeństwa stron. Uczestnicy zeznali, że została zwrócona, jednak nie udowodniono kto ją zwrócił. W tym zakresie ich zeznania pozostają sprzeczne a nadto uczestnik nie był konsekwentny w swoich twierdzeniach. A. J. początkowo twierdził, że pieniądze oddała wnioskodawczyni i jej córka (k.45), później zaś stwierdził, że on spłacił pożyczkę w czasie małżeństwa, gdy zamknął zakład krawiecki (k. 170). Wnioskodawczyni podnosiła, że to wyłącznie córka oddawała pieniądze, bo to ona pożyczowała. Nawet gdyby jak twierdzi wnioskodawczyni, to córka oddała pieniądze, to nie wykazano, aby miała w związku z tym wierzycelność wobec wnioskodawczyni czy uczestnika.

Uwzględniając powyższe, Sąd oddalił wniosek o ustalenie, że G. J. (1) dokonała nakładów i wydatków z majątku osobistego na majątek wspólny.

W postanowieniu z dnia 16 października 1997 r. ((...), L.) Sąd Najwyższy wskazał, że o zwrocie wydatków i nakładów z majątku odrębnego (osobistego) na majątek wspólny orzeka sąd wyłącznie na wniosek, a nie z urzędu (teza ta wypowiedziana została również w post. z: 2.10.2003 r., V CK 239/02, L.; 4.4.2012 r., I CSK 323/11, L..

Wobec tego, że uczestnicy - wierzyciele nie dokonali zajęcia prawa do podziału majątku wspólnego, o którym mowa wyżej, nie mogli także skutecznie dokonywać czynności, które ustawa zastrzega dla byłych małżonków, a zatem np. wnosić o zwrot wydatków i nakładów. Dlatego wniosek uczestnika (...) sp. z o.o. w Ł. o ustalenie, że A. J. dokonał nakładu z majątku odrębnego na majątek wspólny (poprzez zgromadzenie wkładu mieszkaniowego) podlegał oddaleniu.

Rozstrzygając w przedmiocie sposobu podziału majątku wspólnego, Sąd kierował się normą prawną z art. 46 k.r.o., zgodnie z którą w sprawach nieunormowanych kodeksem rodzinnym i opiekuńczym od chwili ustania wspólności ustawowej do majątku, który był nią objęty, jak również do podziału tego majątku, stosuje się odpowiednio przepisy o wspólności majątku spadkowego i o dziale spadku. Z kolei w myśl art. 1035 k.c. do wspólności majątku spadkowego oraz do jego działu stosuje się odpowiednio przepisy o współwłasności w częściach ułamkowych, z zachowaniem przepisów tytułu VIII księgi IV k.c.

Dokonując podziału majątku wspólnego, Sąd kierował się stanowiskami uczestników postępowania wyrażanymi w toku postępowania w części w jakiej były one zgodne, dążąc jednocześnie do uwzględnienia interesu wierzycieli.

Zarówno wnioskodawczyni jak i A. J. wnosili o przyznanie prawa do lokalu G. J. (1). Sytuacja materialna wnioskodawczyni nie pozwala jej na spłatę A. J., jednak deklarowała gotowość tej spłaty po sprzedaży lokalu. A. J. nie był zainteresowany lokalem, a nadto posiada inną nieruchomość, w której może zamieszkać. Jego sytuacja

materialna nie gwarantuje spłaty na rzecz wnioskodawczyni w racjonalnym terminie, gdyż toczą się przeciwko niemu postępowania egzekucyjne.

Przy dokonaniu podziału majątku Sąd miał na względzie również dotychczasowy sposób korzystania przez strony ze składnika ich majątku wspólnego. A. J. dopiero niedawno zajął objęty wnioskiem lokal, gdyż wnioskodawczyni zmuszona była zamieszkać z ojcem wymagającym opieki. Poprzednio A. J. zamieszkiwał przy ul. (...) w Ł..

Mając powyższe na uwadze Sąd dokonał w punkcie 4 sentencji postanowienia podziału majątku wspólnego w ten sposób, iż lokal objęty wnioskiem przyznał na wyłączną własność G. J. (1), gdyż taki sposób podziału był zgodny z wnioskiem byłych małżonków, a jednocześnie nie stanowi pokrzywdzenia wierzycieli, którzy będą mogli żądać zaspokojenia z wiarygodności jaka służyć będzie A. J. wobec wnioskodawczyni tytułem spłaty jego udziału.

Uczestnicy mają równe udziały w majątku wspólnym. W toku postępowania nie kwestionowano zasady wyrażonej w art. 43 § 1 k.r.o. Wartość majątku wspólnego podlegającego podziałowi wnosi 124.800 zł, Wartość udziału każdego z byłych małżonków w majątku wspólnym opiewa na kwotę 62.400 zł.

Mając powyższe na uwadze na podstawie art. 212 § 2 k.c., z tytułu wyrównania wartości udziału w majątku wspólnym, wnioskodawczyni powinna zapłacić A. J. kwotę 62.400 zł .

W oparciu o art. 212 § 3 k.c., Sąd oznaczył termin, w ciągu, którego wnioskodawczyni powinna uiścić należną uczestnikowi spłatę jako okres 6 miesięcy od uprawomocnienia się postanowienia. Zastrzeżenie odsetek po tej dacie będzie natomiast zabezpieczać interesy uczestnika w przypadku braku zapłaty.

Sąd uznał, że jest to wystarczający okres czasu, aby wnioskodawczyni mogła podjąć czynności zmierzające do zbycia lokalu i w ten sposób zgromadzić niezbędne środki celem spłaty.

Na podstawie art. 624 kpc Sąd nakazał A. J. wydanie na rzecz G. J. (1) lokalu w terminie 1 miesiąca od uprawomocnienia się postanowienia. Uczestnik ma możliwość zamieszkania w nieruchomości przy ul. (...) w Ł., zatem taki termin jest wystarczający dla realizacji tej czynności.

Sąd przyznał pełnomocnikowi wnioskodawczyni adw. M. M. kwotę 4428 zł tytułem kosztów pomocy prawnej udzielonej z urzędu na podstawie § 7 ust. 1 pkt 10, § 6 pkt 6 i § 2 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz.U. 2013 poz. 461 t.j.) i nakazał ją wypłacić ze środków Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego dla Łodzi -Widzewa w Łodzi jak w punkcie 7 sentencji.

Co do kosztów tymczasowo poniesionych przez Skarb Państwa Sąd nie obciążył wnioskodawczyni i uczestników tymi kosztami na podstawie art. 113 ust.4 ustawy z dnia 28 lipca 2005 roku o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (t.j. Dz.U. z 2014 roku, poz. 1025), o czym orzeczono jak w punkcie 9 sentencji postanowienia. Za takim rozstrzygnięciem po stronie byłych małżonków przemawiała ich trudna sytuacja materialna. Pozostali uczestnicy byli zainteresowani wynikiem postępowania wyłącznie z uwagi na fakt bycia wierzycielami, dlatego nie było celowe obciążanie ich kosztami, które powstały głównie na skutek zainicjowania postępowania przez wnioskodawczynię.

Zgodnie z art. 108 k.p.c. w każdym orzeczeniu kończącym postępowanie sądowe sąd ma obowiązek orzec o tym, kto ponosi koszty postępowania. Zasady ponoszenia kosztów postępowania w procesie różnią się od zasad ponoszenia kosztów postępowania w postępowaniu nieprocesowym. W postępowaniu nieprocesowym, co do zasady, każdy uczestnik ponosi koszty postępowania związane ze swym udziałem w sprawie (art. 520 § 1 k.p.c.), o czym orzeczono w pkt 10 postanowienia. Według wyrażonej w § 1 art. 520 k.p.c. zasady każdy uczestnik postępowania nieprocesowego ponosi koszty, które sam wydatkował bezpośrednio lub które powstały na skutek uwzględnienia przez sąd jego wniosku o przeprowadzenie określonych czynności procesowych. Sąd zważył przy tym, że zgodnie z prezentowanym w orzecznictwie stanowiskiem zgłoszenie przez zainteresowanych odmiennych wniosków, co do sposobu podziału majątku wspólnego, nie powoduje powstania sprzeczności ich interesów w rozumieniu art. 520 § 2

k.p.c. (postanowienie SN z dnia 3 lutego 2012 r., I CZ 133/11, Lex nr 1215253). Dlatego wniosek G. J. (1) o zasądzenie kosztów postępowania podlegał oddaleniu (pkt 8 postanowienia).